

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 5 Issue 02 | pp. 171-178 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

ИҚТИСОДИЁТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ШАРОИТИДА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ АУДИТДАН ЎТКАЗИШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ

Ботиров Лазизбек Ботирович

Хайруллаев Ўткир Исмаилович

Тошкент давлат иқтисодиёт университети

Аннотация: Ушбу мақолада, Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида тижорат банклари фаолиятини аудитдан ўтказиш тизимини такомиллаштириш масалалари, ҳақида сўз юритилган.

Калит сўзлар : молиявий ресурслар, молиявий-хўжалик фаолияти, тижорат банклари, аудиторлик текширувлари.

Кириш

Банк тизимидаги ислохатларнинг чуқурлашуви молиявий ресурсларни оқилона бошқариш усуллари ва воситаларидан кенгроқ фойдаланиш, тижорат банклар фаолиятини мувофиқлаштиришда эса бевосита ва билвосита назорат воситаларини кенг қўллашни тақозо этади. Шу боис, Марказий банк тижорат банклари ва уларнинг филиаллари молиявий-хўжалик фаолиятини вақти-вақти билан мунтазам назорат қилиб туришга катта эътибор қаратмоқда. Тижорат банклари барқарорлигини сақлашда ташқи ва ички аудит хизмалари катта аҳамият касб этади. Марказий банкнинг ички ва ташқи аудитни кучайтиришга нисбатан қўйётган қатъий талаблари молия-кредит муассасаларининг ўз зиммаларига юкланаётган вазифаларни сифатли ва ўз вақтида бажарилишини зарурият қилиб қўймоқда.

Ҳозирги кунда тижорат банклар фаолиятида ички ва ташқи аудитни бири-бирига мувофиқлаштиришда кўплаб ўз ечимини топмаган муҳим муаммолар мавжудки, улар тижорат банкларида ички ва ташқи аудит натижаларига, жумладан, аудиторлик хулосаларининг ҳаққонийлигига, аудиторлик текширувларнинг сифатига, аудиторларнинг этик фаолиятига, аудитдан ўтаётган ташкилот ёки банк фаолиятига реал баҳо бериш имкониятига салбий жиҳатдан таъсир этмоқда. Шу боис, магистрлик диссертациямизда ушбу муаммоларни қуйидагича ёритишни лозим топамиз:

1. Тижорат банкларни ташқи аудитдан ўтказишда банк акциядорлари ва банк бошқаруви ўртасидаги зиддиятлар.

Тижорат банклари йиллик молиявий-хўжалик фаолиятини ташқи аудитдан ўтказишда энг муҳим муаммолардан бири бу банк бошқаруви ва акциядорлари

томонидан банк молиявий аҳволини ҳақққонийлигини аниқлашда манфаатлар тўқнашувидир. Чунки, ташқи аудит "Аудиторлик фаолияти тўғрисида"ги Қонунга кўра мустақиллик, холислик, эркинлик тамойиллари асосида профессионал фаолият билан шуғулланувчи ҳамда акциядорлар ва банк бошқарувига бўйсинадиган аудиторлик ташкилотлари томонидан амалга оширилади. Кўпчилик ҳолларда банк бошқаруви ўзининг йиллик фойдасини яширишга ҳаракат қилади. Чунки, банк фойдаси камайтириб кўрсатилса банк томонидан давлат солиқларини тўлаш қисқаради. Акционерлар эса банкнинг йиллик фойдасини кўпроқ бўлишидан манфаатдордирлар. Бунда, банкнинг йиллик фойдаси қанчалик кўп бўлса, акциядорлар банк акцияларидан оладиган дивидендлари ҳам шунчалик кўп бўлади. Маълумки, банк бошқаруви аудит ташкилоти билан банкни ташқи аудитдан ўтказиш тўғрисида шартнома имзолайди. Бироқ, акциядорлар йиғилишида бир нечта аудиторлик ташкилотлари тендерда эълон қилиниб, акциядорларга маъқул тушган аудиторлик ташкилотигина текширувга жалб этилишини ёдда тутиш лозим. Шунингдек, бу ҳолат ҳар доим ҳам амалга оширилмайди. Бу эса аудиторлик ташкилотининг маълум бир томондан банк бошқарувига бўйсуниб қолишини англатади. Натижада, маълум даражада аудиторлик ташкилоти банк бошқарувининг манфаатларини ҳимоя қилишга мажбур бўлади.

2. Тижорат банклари томонидан аудиторлик ташкилотларини танлаш имконининг чегараланганлиги.

Бизга маълумки, ҳозирги кунда тижорат банкларни ташқи аудитдан ўтказиш учун Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан банк аудитини ўтказиш ҳуқуқини берувчи сертификатга эга бўлган ва амалда фаолият кўрсатаётган аудиторлик ташкилотлар 5 тани ташкил қилади. Улардан 3 таси хорижий аудиторлик ташкилотлари, 2 таси маҳаллий аудиторлик ташкилотларидир. Бу эса тижорат банкларининг ташқи аудит ташкилотларини танлаш имконияти чекланганлигидан далолат беради.

Ташқи аудиторлик ташкилотларининг камайишига қуйидаги омиллар ҳам сабаб бўлган:

- Биринчидан, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан айрим банк аудитини ўтказишга ҳуқуқи бўлган аудиторлик ташкилотларининг ташқи аудит ўтказиш ва лицензия талабларига жавоб бермаслик оқибатларида мазкур фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензия бекор қилиниши;

- Иккинчидан, 2007 йил 4 апрелдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 615-сонли Қарорига мувофиқ тасдиқланган «Аудиторлик ташкилотлари тўғрисида»ги Низомда кўрсатилган "Устав капиталининг миқдори ва аудиторларининг малакасига қўйилган" талабларнинг ошиши натижасида аудиторлик ташкилотлари сонини кескин қисқариб кетишидир.

3. Аудиторлик ташкилотлари томонидан аудиторлик этик қоидаларининг қўпол тарзда бузилиши.

Кўпгина аудиторлик ташкилотлари ўзларининг аудиторлик фаолияти ва аудиторлик консалтинг хизматларини амалга оширишда аудиторлик этик қоидаларининг жиддий тарзда бузилиш ҳоллари кўплаб учрайди. Профессионал

аудиторларнинг мажбурий сифатларидан бири бу жамият олдидagi маъсулиятини тан олишидир. Шунга кўра, Ўзбекистон Аудиторларининг касбга оид ахлоқ кодекси Ўзбекистон Аудиторлар палатасининг 2005 йил 25 июн 3-сон, билан қабул қилинган. У аудиторлар аудиторлик хизматни кўрсатишда мижоз билан ўзаро муносабатларини аниқловчи этик ва профессионал меъёрларни ишлаб чиқиш ва уларга қатъий риоя қилишни тартибга солади. Шунга кўра, аудиторлик ташкилоти қуйидаги аудиторлик этик қоидаларги риоя қилишлари лозим.

4. Аудиторлик ташкилотлар тўғрисида маълумотларнинг чегараланганлиги муаммоси.

Тижорат банклар йиллик аудит текширувларини ўтказувчи ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан банк аудитини ўтказиш ҳуқуқини берувчи сертификатга эга бўлган ва амалда фаолият кўрсатаётган аудиторлик ташкилотлар тўғрисидаги маълумотларни олиш имкониятининг чекланганлиги. Бу эса тижорат банкларнинг ташқи аудит ташкилотлари тўғрисида маълумотлар билан танишиб боришга ва уларни танлаш имкониятини чегаралайди. Ўзбекистонда фаолият кўрсатаётган аудиторлик ташкилотлари тўғрисида фақат Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлигининг интернет веб саҳифаси орқали маълумот олишлари мумкин.

Бизнингча, веб саҳифадан ташқари қўшимча иқтисодий газета ва журналларда ҳам аудиторлик ташкилотлари уларнинг фаолияти тўғрисида маълумотлар, уларнинг рейтингларни эълон қилиш тижорат банкларига аудиторлик ташкилотлари тўғрисида кенгроқ маълумотлар олиш имконини беради, шу боис, бу борада қўшимча чора ва дастурлар ишлаб чиқиш лозим.

5. Аудиторлик ташкилотларнинг хизмат нархининг юқорилиги ёки хизмат ҳақи(шартнома қиймати)нинг аудиторлик ташкилотлари томонидан белгиланиши.

Мамалакатимиз молиявий хизматлар бозорида фаолият юритаётган маҳаллий аудиторлик ташкилоти билан хорижий аудиторлик ташкилотлари хизматларининг нархи ўртасида кескин фарқ мавжуд. Тижорат банкларнинг ушбу хориж аудиторлик ташкилотларининг хизмат ҳақлари ҳозирги иқтисодий шароита уларнинг даромадига сезиларли таъсир қилади. Республикамизда фаолият кўрсатаётган Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан банк аудитини ўтказиш ҳуқуқини берувчи сертификатга эга бўлган ва амалда фаолият кўрсатаётган аудиторлик ташкилотларнинг сони камлиги натижасида аудиторлик ташкилотларининг хизмат нархи юқорилигидан далолат беради. Бундан ташқари, унинг асосий сабабларидан бири хорижий аудиторлик ташкилотларининг дунё миқёсида тутган мавқеининг юқорилиги (дунёда тан олинган, обрўйи баландлиги), ушбу хорижий аудиторлик ташкилотлари дунёнинг кўпгина мамлакатларида ўзининг филиалларини очган ва уларнинг иш тажрибасининг маҳаллий аудитор ташкилотларимизга нисбатан юқорилиги, мутахассисларининг иш тажрибаси, билим даражаси бу уларнинг маҳаллий аудиторлик ташкилотларимизга нисбатан устунлигини билдиради.

6. Аудиторлик ташкилотлари иш тажрибасининг юқори эмаслиги ва хорижий ташкилотлар билан ишлаш услубининг йўқлиги ҳамда улар ходимларининг малакавий даражаси, салоҳиятининг юқори эмаслиги.

Ташқи аудит ташкилотлари томонидан кўрсатиладиган хизматлар бу уларнинг профессионал иш тажрибасига эга бўлишидир. Аудиторлик ташкилотлари мажбурий ва ташаббус тарзидаги (ихтиёрий) аудиторлик текширувларидан ташқари, Ўзбекистон Республикаси «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги қонуни ва №90-«Аудиторлик ташкилотларининг профессионал хизматлари» номли аудиторлик фаолияти миллий стандарти(АФМС)да кўрсатилган, исталган профессионал хизматларни кўрсатишлари мумкин. Бундай хизматларга қуйидагилар киради:

- а) бухгалтерия ҳисобини йўлга қўйиш, қайта тиклаш ва юритиш
- б) молиявий ҳисоботни тузиш;
- в) миллий молиявий ҳисоботни бухгалтерия ҳисоби халқаро стандартларига ўтказиш;
- г) хўжалик юритувчи субъектларнинг молия-хўжалик фаолиятини таҳлил қилиш;
- д) бухгалтерия ҳисоби, солиқ солиш, режалаштириш, менеджмент ва молия-хўжалик фаолиятининг бошқа масалалари юзасидан консалтинг хизмати;
- е) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича ҳисоб-китоблар ва декларацияларни тузиш;
- ж) аудиторлик ташкилотлари аудиторлик фаолиятининг миллий стандартларида назарда тутилган бошқа профессионал хизматларни ҳам кўрсатишлари мумкин.

Ушбу келтирилган профессионал хизматлар рўйхати кенгайтирилиши ва тўлдирилиши мумкин, аммо ҳозирги кўринишда ҳам аудиторлик ташкилотлари томонидан таклиф қилинадиган хизматларнинг қанчалик хилма-хил эканлигини кўрсатмоқда.

Адабиётлар шарҳи.

Аудиторлик ташкилоти юқори сифатли профессионал хизмат кўрсатишга эришиши учун ўз фаолиятини шундай ташкил этиши керак-ки, унинг иш бажариш ёки хизмат кўрсатишда қатнашаётган ходимлари қуйидаги талабларга жавоб бериши лозим: ҳалоллик ва ҳаққонийлик; профессионал компетентлилик ва зарур тажриба ҳамда малакага эгалик; профессионал ахлоқ нормаларига риоя қилиш ва белгиланган стандартлар (шу жумладан корхонадаги ҳам) талабларини бажариш; ўз профессионал мажбуриятларини бажариш чоғида ходимларга маълум бўлган ахборотларни махфий (сир) тутиш принципига риоя қилиш ва ҳоказо.

Аудиторлик ташкилоти ходимлари маъруза ва семинар иштирокчиларига фуқаролик, солиқ ва бошқа қонунчиликларда рўй берган ўзгаришларни, бухгалтерлик ҳисобини юритишга доир меъёрий ҳужжатлар (бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботининг халқаро ҳамда миллий стандартлари, низомлар, қарорлар, йўриқномалар ва бошқалар)ни шарҳлаб берадилар. Шунингдек, бундай тадбирларда ҳисоб юритиш ва ҳисобот тузишда кўп содир бўладиган хатолар муҳокама қилинади ва семинар иштирокчиларининг саволларига жавоб берадилар.

7. Аудиторлик ташкилотлари тамонидан аудит текширувларини ўтказиш муддатларининг реал эмаслиги.

Бизга маълумки тижорат банклари ташқи аудиторлик ташкилотлари билан шартнома тузилаётганда шартномада аудит текширувнинг муддати кўрсатилади. Бу эса тижорат банк фаолиятига қисқа вақт ичида аудиторлик хулосасини ёзишда унинг фаолиятига реал баҳо бериш имконини чегаралайди. Тижорат банкларида ички аудит банк фаолиятининг йил давомида аудит текширувдан ўтказиш имкони мавжуд.

Ташқи аудиторлик ташкилотлари банк ички аудит бўлимлари билан ҳамкорлик қилиши ҳам муҳим аҳамиятга эга. Марказий банкнинг тижорат банкларда ички аудитни ташкил этиш бўйича тавсия ва низомларида бўлинмаларнинг аудиторлик ташкилотлари билан алоқасига унчалик эътибор берилмаган. Гарчи, аудиторлик ташкилотларига ўзларига керакли маълумотларни талаб қилиб олиш ва уларни тақдим этиш мажбурийлиги айтилган бўлсада, аудиторлик ташкилотларига улардан йил давомида қилинган ишлар бўйича ҳисобот талаб қилиб олиш ҳуқуқи берилиши лозим. Чунки, бу ҳисоботлар билан танишиш ички аудит фаолиятига, қолаверса тизимга реал баҳо беришни таъминлайди ва йиллик ташқи аудит текширувларини сифатли ўтказишга имконият беради ва бевосита унинг ривожланишига рағбат уйғотади.

Таҳқиқот методологияси.

Мазкур таҳқиқот ишида иқтисодийни модернизациялаш шароитида тижорат банклари фаолиятини аудитдан ўтказиш тизимини такомиллаштириш масалалари, кенг ёритилган.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

Республикамизда аудиторлик фаолиятини шу жумладан банкларда аудит муносабатларини тартибга солиб турадиган қонуний ва меъёрий ҳужжатлар тўпламининг вужудга келтирилганига қарамай, умуман аудитни, хусусан банк аудитини халқаро андозалар талабларига жавоб берадиган даражада ташкил қилиш учун ҳозирги шароитда ҳаракатдаги қонун ва меъёрий ҳужжатларга айрим қўшимчалар ва тўлдиришлар киритиш зарурияти туғилмоқда.

Тижорат банкларининг ташқи аудити ҳам – молиявий ҳисоботни бузиб кўрсатувчи, банкнинг молиявий аҳволини ёмонлаштирувчи ҳамда қонун ҳужжатларини бузувчи умумий ҳолатларни аниқлайди. Лекин, унинг мақсади ички аудитдан фарқ қилиб, молиявий ҳисоботнинг тўғри ёки нотўғрилиги ҳақида фикр билдириш, хизматлар, ёрдам кўрсатиш ҳамда мижоз билан ҳамкорлик қилишдан иборат.

Ташқи аудит банкнинг молиявий аҳволини яхшилаш, инвесторлар, кредиторларни жалб этиш ҳамда банкка ёрдам ва маслаҳат бериш учун ўтказилади.

Тижорат банклари ички аудит хизмати иш режасини қуйидаги йўналиш бўйича такомиллаштириш зарурдир.

1. Банк ички аудит хизматининг 1 йиллик иш режасини тузиш даврида банкни ташқи аудит текширишларини ўтказадиган Аудит фирма фаолияти билан мувофиқлаштириш мақсадга мувофиқдир.

2. Банк ички аудит фаолиятининг 8 йиллик иш режаси Марказий банк инспекторлик текшириш режаси билан мувофиқлаштириш ортиқча харажатлар қилишнинг олдини олишга олиб келади.

Тижорат банклари кредит фаолиятини аудитдан ўтказишни такомиллаштиришда авваломбор банк томонидан Марказий банк талабларидан келиб чиқиб кейин бир йил муддатга тузилган кредит сиёсатини таҳлил қилишга эътибор бериш зарур.

Бундан ташқари, баъзи банкларнинг кредит сиёсатида кредит таъминоти бўлиши мумкин бўлган (гаров, кафилик ва кафолатлар) аниқ кўрсатилмаган. Натижада кредитларни ҳужжатлаштириш тартиби тўлиқ ҳамма жараёнларни ўз ичига олмади. Ҳозирги кунда, зарур ҳужжатларнинг тўлиқ олинмаслиги ва расмийлаштирилмаслиги ёмон кредитларни қайтаришда айрим муаммоларни келтириб чиқармоқда.

Умуман, жаҳон амалиёти шуни кўрсатмоқдаки, иқтисодий қон томири бўлган банклар фаолиятини янада эркинлаштириш, фуқароларни банкларга бўлган ишончини ошириш, ҳамда республика иқтисодиётига чет эл саромоядорларини тижорат банклари орқали жалб қилишда банкларнинг аудит текширувидан ўтказиш муҳим бўлиб бормоқда. Банкларнинг йиллик молиявий ҳисоботларини ташқи аудиторлар томонидан текширилиши ва уларнинг натижаларини матбуотда эълон қилиниши банклар ўртасида ҳалол рақобат муҳитини яратмоқда.

Хулоса ва таклифлар.

Юқоридаги таърифларни таҳлил қилиб, хулоса қилган ҳолда, Мамлакатимизда чуқур ўзгаришлар, сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг барча томонларини изчил ислоҳ етиш ва либераллаштириш, жамиятимизни демократик янгилаш ва модернизация қилиш жараёнлари жадал суръатлар билан ривожланиб бормоқда.

- Ўзбекистонда аудиторлик фаолиятини ривожлантириш, йўналишлари ва истиқболи авваломбор иқтисодий тизимнинг янги тамойилларига ўтиш билан боғлиқдир. 1992 йил декабрда қабул қилинган ва 2000 йил 26 майда янги таҳрир асосида ишлаб чиқилган «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ, акциялари фонд биржаларида котировка қилинадиган чекланган моддий жавобгарликдаги хўжалик субъектлари: банклар, биржалар, инвестицион ва молиявий компаниялар, чет эл инвестицияларига эга корхоналарнинг йиллик молиявий ҳисоботлари (баланс, фойда ва зарар тўғрисидаги ҳисоботлар) мустақил экспертиза қилинмоқда.

Банк операцияларининг асосий қисмини кредит (60-70%) операциялари ташкил қилади. Шунинг учун аудит қилишда бу операцияларга катта эътибор берилади.

Фикримизча биринчи навбатда ўзгаришлар банк ички аудит хизматини ташкил қилишга тегишли бўлиши керак. Марказий банкнинг 1999 йилда тасдиқланган 405-сонли «Тижорат банклари ички аудитига қўйилган талаблар тўғрисида»ги низомга мувофиқ Аудит Қўмиталари фаолиятини ва умуман банк кенгашлари фаолиятини қайтадан кўриб чиқиш зарур. Банк кенгашларнинг фаолиятини кўриб чиқишнинг сабаби шундан иборатки, шу масала бўйича 2 октябрь 1998 йил Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 15 январдаги 24-сонли ҳамда 2000 йилдаги 104-сонли қарорлари билан банк кенгашлари ички аудит хизматини ташкил қилишни тубдан ўзгартириш кўзда тутилган эди.

Аmmo амалиётда банк кенгашлари фаолиятида ва банк ички аудит хизматини ташкил қилишда қутилган ўзгаришлар тўлиғича амалга оширилмади. Чунки йирик тижорат банклари кенгаш аъзолари аввалгидек давлат вазирликлари, коопарациялар ва Марказий банк аъзоларидир.

Бундай шароитда кенгаш аъзоларининг юқори лавозимлари ва мавқеи банк ички аудит хизмати устидан назорат қилишга, уни зарур даражада ташкил қилишга вақтлари ҳам бўлмади. Ушбу муаммони ҳал қилиш учун банк кенгаш аъзоларининг бир қисмини шартнома асосида доимий ишга қабул қилиш учун конкурс эълон қилиш керак. Конкурсда ғолиб чиққан энг кучли банкир-иқтисодчиларни ишга қабул қилиш мақсадга мувофиқдир. Бу ўзгаришларни амалга оширишдан аввал унинг қонуний асосини яратиш лозим. Юқорида кўриб чиқилган муаммодан кейинги масала, яъни ички банк аудити хизматининг мустақиллиги келиб чиқади. Хусусан, ҳозир амалиётда банк ички аудит ходимлари ва бош аудитор бошқа ходимлар сингари (фаррошлар сингари) умумий қоидалар асосида ишга қабул қилинади ва бўшатилади. Харажатдаги қонунларга асосан бу банк кенгаши ваколатига кирсада, Бошқарув раиси буйруғига асосан амалга оширилади. Худди шу сингари ички аудит ходимлари иш ҳақи банк кенгаши ваколатида бўлса ҳам бошқа ходимлар сингари ҳисобланади ва тўланади. Ички банк аудити хизматини амалга ошириш билан боғлиқ харажатларни молиялаштириш бош аудиторлар томонидан тайёрланган банк кенгаши томонидан тасдиқланган харажатлар сметасига мувофиқ амалга оширилиши зарур. Бу харажатлар сметасига керакли ўзгаришлар киритиш фақат банк кенгаши ваколати билан қилиниши зарур. Алоҳида айтиб ўтиш лозимки, ҳозир тижорат банкларида билимли ва тажрибали ички аудит ходимларини тайёрлаш ва қайта таёрлаш муаммоси мавжуд. Чунки кўпгина тижорат банкларида ходимларнинг ишдан бўшаб янгилари ишга келиши муаммоси сақланиб қолмоқда булар ҳозирги замон талабларига мослаштириш учун доимий ўқув курсларини, чет эл банкларида амалиёт ўташини ташкил қилиш лозим. Ҳозирги даврда банк ички аудит хизмати томонидан тайёрланадиган,

фойдаланидиган ва сақланидиган ички хужжатларга талаблар тубдан ўзгариши лозим.

Адабиётлар /Литература/Reference:

1. Қарор ПҚ-3946 (2018) Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг “Ўзбекистон Республикасида Аудиторлик фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори
2. Қаяюмов Б.Т. (2013) “Аудиторлик далилларини олишда танлаш усулларини куллаш” Бозор, пул ва кредит журналы №2/ 40-44 б
3. Қонун, 78-П (2021), Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни (янги таҳрири).
4. Қарор ПҚ-615 (2007), Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Аудиторлик ташкилотлари фаолиятини янада такомиллаштириш ҳамда улар кўрсатаётган хизматлар сифати учун жавобгарликни ошириш тўғрисида»ги қарори.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг (2018) 2018 йил 2-июлдаги “Аудиторлик ташкилотларининг молиявий барқарорлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида ПҚ-907-сонли Қарори.
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 12 майдаги “Аудиторлик ташкилотлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини янада такомиллаштиришни таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 274-сонли қарори.
7. Аудит: учебник для СПО (2019) / Н. А. Казакова [и др.] ;
8. под общ. ред. Н. А. Казаковой. — М.: Издательство Юрайт. — 409 с.
9. Flint David (1988) Philosophy and Principles of Auditing / David Flint. - An Introduction, Houndmills et al, - 155 p.
10. Flint David (1988) Philosophy and Principles of Auditing / David Flint. - An Introduction, Houndmills et al, - 155 p.
11. Flint David (1988) Philosophy and Principles of Auditing / David Flint. - An Introduction, Houndmills et al, - 155 p.
12. Gronewold, (2006) U.The Probative Value of Audit Evidence /U.Gronewold//Journal of Forensic Accounting. -№7(2). -P. 345-394.
13. ISA 500 (2012), «Audit Evidence».
14. ISA 505 (2012), «External Confirmations».
15. ISA 530 (2012), «Audit sampling»..
16. www.mf.uz Ўзбекистон Республикаси молия вазирлигининг электрон веб сайти

Copyright: © 2025 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

